

Foto links:: Zo kan het ook. Het Noord-Hollandse supermarktbedrijf Deen heeft in het winkelcentrum Weidevenne in Purmerend begin dit jaar een supermarkt geopend die helemaal is ingericht op energiebesparing. De vestiging van 2000 m² verbruikt 20% minder energie dan vergelijkbare, traditionele supermarkten. De restwarmte van de afgedekte koelmeubels wordt bij Deen bijvoorbeeld benut voor de vloerverwarming in de winkel.

Afdekking koelmeubels wil maar niet vlotten

Zogeheten dagafdekking van koel- en vriesmeubelen in supermarkten spaart enorm veel energie. Maar toen Amsterdam en IJmond deze besparing verplicht stelden, stak een storm van protest op. Albert Heijn schakelt juristen in om de handhavers de pas af te snijden. Intussen doet het veel kleinere Deen wel dapper mee en kijken de meeste gemeenten vooral de kat uit de boom.

Bij de milieudiensten van Amsterdam en de regio IJmond vlogen de nadere eisen de deur uit; en tekenen de grote concerns beroep aan, uit vrees voor inkomstenderving. De belangstelling is groot: op de Duitse televisie vroegen men zich in een uitzending over voedselveiligheid af waarom Duitsland de zaak niet aanpakt 'zoals Amsterdam'. Een supermarkt in Purmerend heeft alle koel- en vriesmeubelen inmiddels naar volle tevredenheid ook overdag afgedekt. Maar verder levert het straffe handhaven vooral juridische haarkloven op.

Hoe zat het ook al weer? De supermarktbranche had in een convenant afgesproken in 2010 minstens 32 procent meer energie te besparen dan in 1995. In 2003, halverwege de convenantafpraak, merkten de milieudiensten van IJmond en Amsterdam dat die besparing bij lange na niet gehaald dreigt te worden. Sterker nog, de winkels hadden nauwelijks iets gedaan. De milieudiensten besloten na uitvoerig en vooral vruchteloos overleg met de supermarktbranche over te gaan tot handhaving op grond van de Wet milieubeheer. Met een

beroep op de 'verruimde reikwijdte' uit deze wet vroegen de gemeenten energiebesparingsplannen op bij ruim 120 Amsterdamse bedrijven en zo'n zestig in de regio IJmond. Dat verzoek sloeg in als een bom.

Rapportages

Alle supermarktconcerns leverden energiebesparingsrapporten in. Volgens de milieudiensten waren die meestal niet concreet genoeg of niet toegespitst op de betrokken inrichting. De 110 bedrijven in Amsterdam die niet voldeden aan de besparingswaarden kregen subiet een nadere eis opgelegd. Patrick Teunissen van de Dienst Milieu- en Bouwtoezicht: „We hebben het opstellen van die nadere eis geautomatiseerd. Er rolt nu betrekkelijk snel een inrichtingsspecifiek

document van veertig pagina's uit de printer.” Bij het kiezen voor de nadere eisen nam Amsterdam de 'Tafel van Elf' van het Ministerie van Justitie in acht. Uit dit analysemodel bleek dat de branche genoeg kennis heeft van wet- en regelgeving, maar toch niet bereid is om maatregelen te treffen. De voornaamste reden voor het tegenhouden van de dagafdekking lijkt de angst voor omzetzetting. Teunissen: „Maar die angst heeft de branche in het overleg niet onderbouwd.” Omdat de doelgroep niet willens en wetens de wet overtreedt, zijn beide milieudiensten van mening dat overleg met de branche over uitvoering van de maatregelen mogelijk blijft. „Ook nadat de nadere eisen definitief van kracht zijn.” De dagafdekking van koelmeubelen moet uiterlijk 31 december 2009 zijn aangebracht.

Versoepeld

Na het aankondigen van de nadere eisen ontvingen Amsterdam en IJmond „dozen vol bezwaren”; zowel algemene protesten van de supermarktconcerns als specifieke bezwaren van de winkels zelf. Albert Heijn liet TNO een onderzoek doen waaruit zou moeten blijken dat de terugverdientijd van de gevraagde investeringen veel langer is dan de genoemde vijf jaar. Amsterdam schakelde daarop ECN in voor eenzelfde onderzoek. Daaruit rolde een gemiddelde terugverdientijd van drie tot vijf jaar. SenterNovem had eerder eenzelfde conclusie getrokken. In de definitieve nadere eisen worden

de bezwaren behandeld en is alle beschikbare informatie over dagafdekking op een rijtje gezet. Uit het ECN-rapport bleek wel dat de terugverdientijd van 'horizontale koelmeubelen' soms wel negen jaar kan bedragen. Op dat punt is de eis daarom versoepeld. Vriesmeubelen moeten nog steeds wel allemaal worden afgedekt.

Misverstand

Albert Heijn heeft inmiddels beroep aangetekend bij de Raad van State. Via Tijn Kortmann van advocatenkantoor Stibbe laat het concern weten: 'Bij de milieudienst Amsterdam bestaat het misverstand dat op grond van het Besluit detailhandel en ambachtsbedrijven milieubeheer elke maatregel die een terugverdientijd heeft van minder dan vijf jaar per definitie rendabel is en bij wijze van nadere eis kan worden opgelegd.' Met de nadere eis willen de milieudiensten naleving van de meerjarenafpraak over energiebesparing

afdwingen, maar daarmee lopen de Amsterdammers SenterNovem voor de voeten. SenterNovem is namelijk de door de overheid aangewezen instantie die toeziet op de energieafspraken. 'En SenterNovem heeft het EnergieBesparingsPlan van Albert Heijn als voldoende ambitieus beoordeeld', aldus de raadsman. De ministeries van Economische Zaken en VROM (zie kader) hebben laten weten dat de nadere eisen aansluiten bij die meerjarenafpraak en de geldende milieuvoorschriften. Inmiddels is er ruim 60 keer beroep aangetekend voor evenzovele individuele supermarktvestigingen in de regio Amsterdam-IJmond. De verwachting is dat dat ook voor de overige vestigingen zal gebeuren. De protesten liggen bij de Raad van State. Het controleren en eventueel aanschrijven van de supermarkten gaat intussen gewoon door. Naast Noord-Hollandse gemeenten als Haarlem, Den Helder en

>>

Meer weten?

Maar liefst 62 procent van het elektriciteitsverbruik in supermarkten komt voor rekening van koelen en vriezen. Met 'dagafdekking' is tussen de 40 en 55 procent energie te besparen. Uit onderzoek blijkt ook dat de omzet nauwelijks lijdt onder de besparingsmaatregelen en dat het comfortniveau in de winkel aanzienlijk stijgt bij afdekking van koel- en vriesmeubelen. Dat laatste bestrijden de supermarkten. Zij zeggen veel minder te zullen verkopen door de 'gesloten' koel- en vriesvakken. Een eigen onderzoek naar de inkomstenderving is echter niet openbaar gemaakt. Documentatie van het project 'Handhaven bij supermarkten – een open deur' is te vinden op de websites www.dmb.amsterdam.nl en www.infomil.nl (onder 'overheden voor overheden'). Daar staan bijvoorbeeld de definitieve nadere eisen zoals Amsterdam en IJmond die hebben opgelegd.

De energiezuinige supermarkt kiest voor belonend handhaven. De klant wordt gevraagd de deuren van de koelkasten weer goed te sluiten. 'Dat is milieuvriendelijk en zo blijven de prijzen ook lekker laag'.

Heerhugowaard zijn er ook plannen in Apeldoorn, Gouda, Rotterdam, Ede, Bussum/Naarden, 's-Hertogenbosch, Breda en Schijndel om de energie-maatregelen van supermarkten te beoordelen. Teunissen: „We krijgen veel vragen, het begint te leven. Maar collega's volgen de beroepszaken ook met argusogen.” In de milieuvergunning voor een groothandel in Den Bosch zijn al wel voorschriften over

dagafdekking opgenomen. Ook Leiden is begonnen. Robert van der Voort van de Milieudienst West-Holland in Leiden: „De zes gemeenten in Leiden en omgeving tellen zo'n veertig supermarkten. Die hebben we bijna allemaal bezocht; niet één had permanente afdekking. Uit onderzoeken blijkt het een rendabele investering. Laat de winkels maar aantonen dat dat niet zo is.”

Het is volgens Van der Voort wel van belang dat je er als ondernemer vroeg bij bent: als je vanaf het begin dagafdekking toepast, hoef je ook minder te investeren in koelvermogen. „De onderzoeken zijn wel specialistisch. Het vraagt dus veel tijd en deskundigheid om winkeliers te overtuigen.” Dat lukt in Leiden ook niet echt en Van der Voort voorziet daarom de harde lijn: „Ook bij ons zijn er al voornemens tot het opleggen van nadere eisen de deur uit. Het is belangrijk dat het bevoegd gezag in het land één lijn trekt.”

Steun van Pieter van Geel

Toen Amsterdam en IJmond dit voorjaar van supermarkten eisten dat ze uiterlijk in december 2009 alle koelmeubelen van dagafdekking hebben voorzien, leidde dat tot Kamervragen van het CDA aan VROM-staatssecretaris Pieter van Geel. Kamerlid Ger Koopmans laakte deze actie van de milieuhandhavers. Hij vindt dat het opleggen van besparingen aan de individuele supermarkten geen recht deed aan de gemaakte meerjarenspraak met de brancheorganisatie Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL). Door supermarkten nu stuk voor stuk tot energiebesparing te dwingen wordt het landelijke initiatief doorkruist, luidt de kritiek van Koopmans. Bovendien worden de supermarkten allemaal apart op kosten gejaagd en dit leidt tot onevenredige administratieve lasten. Van Geel is het daar, getuige zijn antwoord aan de Tweede Kamer, absoluut niet mee eens. Volgens de bewindsman heeft de branche het aan zichzelf te wijten dat de milieudiensten nu nadere eisen opleggen. 'De milieudiensten nemen hun rol ten aanzien van energiebesparing bij bedrijven serieus. Allereerst is getracht, in samenwerking met het Ministerie van EZ, met de branche tot overeenstemming te komen over dagafdekking op koelmeubelen. Toen dit niet tot resultaat leidde, heeft het bevoegd gezag haar verantwoordelijkheid genomen', aldus Van Geel. De geëiste afdekking is geen onredelijke eis volgens VROM: SenterNovem heeft uitgerekend dat deze investering binnen vijf jaar is terugverdiend.

Van Geel maakt Koopmans ook duidelijk dat de supermarkten tot op heden niet bepaald coöperatief zijn. Een door de branche uitgevoerd onderzoek naar inkomstenderving van diepvriesproducten weigert het CBL aan anderen te laten zien. 'De uitkomst van het rapport is echter wel bekend: de inkomstenderving varieert van 0,1 tot 0,5%. Deze uitkomst, plus de terugverdientijd van gevraagde maatregelen leiden mijns inziens tot de conclusie dat de nadere eis van de milieudiensten Amsterdam en IJmond in lijn is met de milieuvoorschriften.'

Training

Vanwege de technische complexiteit van de zaak is een goede samenwerking noodzakelijk. Amsterdam geeft milieu-inspecteurs van andere gemeenten trainingen: uitleg over de technische mogelijkheden en de handhavingsaanpak. Teunissen: „Het gaat vooral om het leren wat haalbaar is en het kennen van de supermarkten. De inspecteurs oefenen met een checklist, waarop naast de meters koelmeubel ook afvalstoffen, cv-installaties, verlichting, brandblussers en gevaarlijke stoffen aan bod komen.”

Nadere inlichtingen:

Yolanda Clemens, Milieudienst regio IJmond: y.clemens@milieudienst-ijmond.nl, tel. 0251 - 26 38 11;

Patrick Teunissen, Dienst Milieu- en Bouwtoezicht, p.teunissen@dmb.amsterdam.nl, tel. 020 - 551 39 48.

Tekst: Joost Swanborn

Foto: Marco Bakker